

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

EĞLENCE HİZMETLERİ

BİLİŞSEL GELİŞİM

ANKARA 2006

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. BİLİŞSEL GELİŞİM.....	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Bilişsel Gelişimle İlgili Temel Kavramlar	4
1.2.1. Algı	5
1.2.2. Bellek	6
1.2.3. Dikkat	7
1.2.4. Taklit.....	8
1.2.5. Akıl yürütme ve problem çözme	8
1.2.6. Yaratıcılık	9
1.3. Bilişsel Gelişim Özellikleri.....	10
1.3.1. 0-12 Yaş Çocuklarında Zihinsel Beceriler.....	10
1.3.2. 0-12 Yaş Çocuklarında Dilin Kullanımı.....	13
UYGULAMA FAALİYETİ	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	17
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	19
2. AKTİVİTELER.....	19
2.1. Bilişsel Gelişime Uygun Aktiviteler	19
2.2. Bilişsel Gelişimde Uygun Araç-Gereçler.....	23
2.2.1. 0-3 Yaş Çocuktan Bilişsel Gelişime Uygun Araç-Gereçler	23
2.2.2. 3-6 Yaş Çocukta Bilişsel Gelişime Uygun Araç-Gereçler	24
2.2.3. 6-12 Yaş Çocukta Bilişsel Gelişime Uygun Araç Ve Gereçler	25
2.3. Bilişsel Gelişime Uygun Aktivite Planlama	25
UYGULAMA FAALİYETİ	28
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	29
MODÜL DEĞERLENDİRME	31
CEVAP ANAHTARLARI	33
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	35
KAYNAKÇA	36

AÇIKLAMALAR

KOD	
ALAN	Eğlence Hizmetleri
DAL	Çocuk Animatörlüğü
MODÜL	Bilişsel Gelişim
MODÜLÜN TANIMI	0-12 yaş çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerini tanıtan ve bu yaş grubu çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerine uygun aktivite planı ve araç gereç hazırlamayı kapsayan öğrenme materyalidir.
SÜRE	40 / 16
ÖN KOŞUL	Bu modülde ön koşul yoktur.
YETERLİLİK	Çocuğun gelişim özelliklerine uygun aktivite programları hazırlamak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile eğlence hizmetleri departmanında 0-12 yaş çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerine uygun aktiviteler hazırlayabileceksiniz. Amaçlar ➤ Eğlence hizmetleri departmanında 0-12 yaş çocukları için bilişsel gelişim özelliklerine uygun aktivite planı hazırlayabileceksiniz. ➤ Eğlence hizmetleri departmanında 0-12 yaş çocukları için bilişsel gelişim özelliklerine uygun araç gereçler hazırlayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam Sınıf, atölye, kreş, çocuk kulübü, otelde bulunan eğitim odalar, diğer aktivite alanları. Donanım Legolar, yap bozlar, çeşitli kavram geliştirici eğitici oyuncaklar, eğitici kitaplar, zeka geliştiren oyunlar (satranç, domino, monopol, dama).
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan herhangi bir öğrenme faaliyetinden sonra, verilen ölçme araçları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda size verilen ölçme aracını (çoktan seçmeli, doğru yanlış uygulama değerlendirme vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığımız bilgileri ölçerek değerlendireceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Eğlence hizmetlerinde, çocuk animatörlüğü önemli bir yer tutar. Alanımız çocukla ilgili olduğu için çocuğun gelişim özelliklerini bilmek gerekmektedir. Gelişim alanlarından biri olan, bilişsel gelişim özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıyız ki çocuğa rehberlik edebilelim.

Bilişsel gelişim, çocuğun zihinsel faaliyetleridir. Çocuk zihinsel faaliyetleri (algılama, ilişki kurma gibi) çevresini gözlemleyerek öğrenmektedir. Burada yetişkinin çocuğa sunduğu ortamın ve konu hakkındaki bilgisinin önemi çok büyüktür. Yetişkinin çocuğa farklı ve çeşitli ortamlar sunması, bilişsel gelişimle ilgili faaliyetlerle desteklemesi gerekir. Çocuğun, görerek, işiterek, dokunarak yani kısacası beş duyu organını kullanarak yapabileceği faaliyetler yer verilmelidir. Yetişkin çocuklara değişik faaliyetler sunarken çocukların bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır. Bu da 0-12 yaş çocuklarının gelişim özelliklerini, özellikle de bilişsel gelişim özelliklerini bilmekle olabilir.

Yetişkin, bilişsel gelişim özellikleri sayesinde çocuğa hangi konuda ve hangi beceride ne kadar rehberlik edebileceğini görür. Yetişkinin dikkat etmesi gereken çocuğun gelişimine katkıda bulunmak, gelişimini desteklemektir. Ancak o zaman çocuğun bilişsel gelişim özelliğine uygun araç-gereç ve faaliyet planlaması yapılabilir.

Siz de modüldeki bilgiler sayesinde 0-12 yaş çocuğun özelliklerini yakından tanıyacak ve nasıl bir yol izleyerek yardımcı olacağınızı göreceksiniz. Bilişsel gelişimle ilgili verilen araç-gereç ve aktivite örnekleri sayesinde siz de kendi yaratıcılığınızı kullanarak bu yaş grubu çocuğa bilişsel gelişimle ilgili faaliyet hazırlayabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

0-12 yaş çocuğun bilişsel gelişimine uygun aktivite planı hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde bulunan 0-2 yaş arasındaki çocukların bilişsel gelişimini gözlemleyerek gözlemleri bir rapor haline getirip sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Bir anaokuluna giderek buradaki çocukların dil gelişimini gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi sınıftaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. BİLİŞSEL GELİŞİM

1.1. Tanımı

İnsanı insan yapan akli yani bilişsel gücüdür. Bu sayede insan hayvanlardan ayrıldığı gibi onlardan üstün olduğunu gösterir, doğa ile başa çıkma yollarını bulur. Kendini kültürel yönden geliştirir, yeniler, teknolojisini geliştirerek yaşamını kolaylaştırır. Bilişsel sürecini desteklemesi de eğitim sayesinde olur.

Bilişsel gelişimi tanımlamadan önce “BİLİŞ” in ne olduğunu bilmek gerekmektedir. Biliş; duyu, algılama, semboller, hatırlama, düşünme, problem çözme, yaratıcılık gibi süreçlerin olduğu zihinsel tüm etkinlikleri içermektedir. Bilişsel gelişim işte, bütün bu süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır. Yani çevreyle etkileşimi sağlayan, bilginin edinilip kullanılmasına yardım ederek dış dünyayı algılamaya yarayan, bilginin saklanması, yorumlanması, yeniden düzenlenmesi, değerlendirilmesi ve kullanılmasını sağlayan gelişim alanına **bilişsel gelişim** denmektedir.

Çocuklar doğuştan meraklıdır. Yeni kavramları ve düşünceleri deneyerek öğrenmeye çalışırlar. Burada doğuştan getirdikleri zekânın da bilişsel gelişime çok büyük etkisi vardır. **Zekâ**, zihnin birçok yeteneğinin uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan yetenekler bütünüdür. Zekâyı belirleyen öğelerle ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır. Bunlardan biri zekânın doğuştan gelen bir yetenek olduğunu, diğeri ise çevrenin çocuğun zekâ gelişimini etkilediği görüşüdür. Çocuğun da doğuştan getirdiği becerilerin yanı sıra, çevre tarafından desteklenmesi de çok önemli bir etkidir. Anne-baba, çevre çocuğun zekâsını geliştirebilir ve harekete geçirebilir. Bu da demek oluyor ki hem kalıttan gelen özellikler hem de çevre yani dış etkenler birlikte göz önünde bulundurulursa çocuğun zekâsının en üst düzeyde kullanılmasını sağlanabilir. Bu da bilişsel gelişimdeki süreçlerin iyi bilinmesi ve ona göre çocuğun desteklenmesi ile olur. Şimdi de daha önce bahsettiğimiz bu süreçleri tanıyalım.

1.2. Bilişsel Gelişimle İlgili Temel Kavramlar

Çocukta bilişsel gelişim üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde **Gardner** ve **Piaget** ön plana çıkmaktadır. Gardner, insan zekâsının tek bir yapıdan oluşmadığını, her insanın birbirinden bağımsız çeşitli zekâ alanlarına sahip olduğunu ve bu zekâ alanlarının geliştirilebileceğini savunmuş ve buna “**Çoklu zekâ kuramı**” adını vermiştir. Bu doğrultuda çoklu zekâ kuramı, problemleri çözmek ve nitelikli ürünler ortaya koyabilmek için kişilerin çeşitli zekâ alanlarını nasıl kullandıklarını açıklayan bir modeldir. (Ayrıntılı bilgi için Adalet Kandır’ın önerilen kaynaklar kısmındaki kitabından yararlanabilirsiniz .)

Piaget ’e göre bilişsel gelişim, organizmanın doğumdan ölüme kadar farklı basamaklardan geçerek düzenli olarak niteliksel bir değişim içine girmesidir. Piaget, gelişimin bu ilerlemesini yaşlara ayırarak incelemiştir. Yaşlara ayırmasının amacı, her yaş basamağının kendine özgü niteliksel özellikleri olmasıdır. Piaget bütün çocukların bilişsel gelişim sırasını izlediğini belirlemektedir. (Ayrıntılı bilgi için Pınar San Bayhan ve İsmihan Artan’ın önerilen kaynaklar kısmındaki kitabından yararlanabilirsiniz.)

Araştırmalar sonucunda çocuğun çevresindeki dünya ile etkileşimini sağlayan ve “bilgi”yi edinip kullanmasına yardım eden zihinsel etkinlikler yani bazı kavramlar oluşmuştur. Şimdide bilişsel gelişimle ilgili temel kavramlar incelenecektir. Bunlar;

Resim 1.1

- Algı
- Bellek
- Dikkat
- Taklit
- Akıl yürütme ve problem çözme
- Yaratıcılık

1.2.1. Algı

Duyu organlarımız çevremizdeki olup bitenleri anlamamıza yarayan alıcılardır. Duyu organları yoluyla bilginin organize edip yorumlanması sürecine “algı” denmektedir. Algılamayı sağlayan duyu organları, gözler, kulaklar, ağız, burun, eller ve ayaklardır. Algılama duyu alıcılarımıza gelen uyarıcılara anlam vermemizi ve bunları yorumlamamızı ifade eder. Yani güneş ışığının parlak mı, sıcak mı, soğuk mu, işittiğimiz kadın sesinin annenin veya teyzenin mi sesi olduğunu bu yolla anlarız.

Duyu organlarının sağlıklı bir şekilde işlemlerini yerine getirmesi algılamada önemli bir unsurdur. İkinci önemli unsur ise deneyimlerdir. Çocuk gördüğü bir nesneyi başka bir sefer gördüğünde de tanıyabilir. Mesela; çocuk, televizyonda gördüğü bir parayı ikinci gördüğünde de hemen hatırlar.

Çocuk kendisini ve çevresini duyu organları yoluyla anlamlandırır. Doğumda kendi vücudunu çevreden ayıramayan varlık, 3 yaşında nesnelere hakkında temel bazı fikirlere sahiptir. Bebek doğduğunda vücut uzantılarını yani ellerini ayaklarını tanımaya başlar. Ellerini fark ettiğinde onlarla oynar, neler yapabildiğini görür. Nesnelere uzanır, yakalar ve onları inceler, ağızına götürür. Tabi burada tüm duyu organlarını (görme, işitme, dokunma gibi) kullanır. Tanıdığı bir ses veya görüntüye tepki verir. Algılama sonucunda yabancı olan nesnelere veya insanlara karşı tepkileri farklılaşır. Başlangıçta çocuk nesnelere bir bütün olarak tanır. Zamanla nesnelere arasındaki farklılıkları ayrıntıları görmeye başlar. Örneğin; çocuk iki yaşında iken önce kedi için öğrendiği “miyav” sözcüğünü köpek, inek, koyun gibi diğer dört ayaklı hayvanlar içinde kullanabilir.

Çocuğun dünya ile etkileşimi, nesne ile ilgili üç temel beceriyi kazandığında daha etkili işlevsel ve yetişkininkine benzer halde olacaktır. Bu beceriler :

- Nesne değişmezliği
- Nesne devamlılığı
- Nesne kimliği’dir.

Nesne değişmezliği; çocuğun uzaklık, yön, bakış açısı, ışık, gölge gibi etkilere rağmen bir nesnenin aynı nesne olduğunu yani değişmediğini algılayabilmesidir. Nesne değişmezliği ancak 2-3 yaşlarında gerçekleşmektedir. Bu yaşlardan önce nesnelere ilişkin fikirler net değildir. Çocuk uzakta iken küçük görünen bir arabanın yakınlıkta büyüdüğünü düşünebilmektedir.

Nesne devamlılığı; nesnelere yer tutan varlıklar olduğuna, algı alanı dışında olduklarında bile var olmayı sürdürdüklerine ilişkin bilgidir. Bu kavram aşama aşama kazanılır.

Dört aydan küçük bebekler görme alanı içinde olan nesneyi takip eder. Görme alanı dışına çıktığında ilgileri dağılır. Bu dönemde bebek görme alanı içindeyken annesinin hareketlerine tepki verir, ancak görme alanından çıktığında anneyi arama girişiminde bulunmaz.

4–8 ay civarında nesnenin varlığını sürdürdüğüne ilişkin ilk düşünceler görülür. 6 aylık bebek elinden düşen oyuncasını bir süre arar, fakat sonra ilgisi dağılır. 8. aydan sonra ise bebek oyuncası gözü önünde bir örtünün altına saklandığında örtüyü kaldırıp oyuncasını arayabilir. 12–18 ay civarında nesneyi en son gördüğü yerde ararlar. 18-24 ay civarında ise artık nesnenin sürekliliği düşüncesi gelişmiştir. Top oynarken sandalyenin masanın altından diğer tarafa geçen topu aramadan doğrudan masanın arkasını dolaşır ve oynamaya devam eder. Bebeklerin kişi sürekliliği nesne sürekliliğinden önce gelişir. Bebek annesi gözünün önünden kaybolduğunda varlığını sürdürdüğünü oyuncasından daha önce kazanır.

Nesne kimliği; Nesnenin bir günden diğerine, bir durumdan başka bir duruma aynı olduğunu tanıma yeteneğidir. 8–9. aylarda bebekler nesneyi sadece bilinen tek bir ortamda tüm ipuçlarıyla birlikten tanırlar. Örneğin; yemek saatinde kendi bardağını tanıyabilir ancak bardağı başka bir ortamda tanımayabilir. 10–11. ayda ise bardağı her durumda tanıyabilir. 1 yaşında diğer bardakların da bardak olduğunu fark etmekte ve uygun şekilde davranmaktadır.

Küçük çocuklar ben merkezidir. Herkesin kendi gibi düşündüğünü, hissettiğini, kendisinin sevdiği şeyleri herkesin sevdiği şey olduğunu düşünür. Algıda da ben merkezidir. Burada herkesin kendisi gibi gördüğünü sanır. Bir kâğıda bir şeyler çizer, bunun bir tavşan olduğunu söyler ve herkesin bunu bir tavşan olarak gördüğünü düşünür.

1.2.2. Bellek

Nesne devamlılığı konusunda bildiklerimiz ve deneyimlerimiz, bebeklerin bile bellekte tutma ve anımsamayı ilkel düzeyde gösterdiklerini kanıtlar niteliktedir. Çocuklar bilgiye dikkat ettikten sonra onu kendi bilgi işleme sistemlerine almak için mutlaka onu hatırlamalıdır. Bellek iki şekilde ele alınır.

- Kısa süreli bellek
- Uzun süreli bellek

Kısa süreli bellek, ilk öğrenilenlerin kısa süreli olarak kullanılmak üzere depolanmasıdır. İlk önce çocuk bir nesneyi veya sesi duyularıyla algılar. Bunu daha sonra kısa süreli belleğe aktarır. Mesela; beş yaş çocuğuna yeni duyduğu sesler verilir. Araba sesi, anahtar sesi, flüt sesi gibi. Bu sesleri belli bir süre sonra hatırlaması istendiğinde kısa süreli bellekte depo ettiği sesleri anlar ve ne sesi olduğunu ayırt edebilir. Kısa süreli bellekteyken silinen bilgiler asla hatırlanmaz. Kısa süreli bellekteki bilgilerin uzun süreli belleğe aktarılması yoluyla hatırlama olur.

Uzun süreli bellekte ise, bilgiler uzun süre depolanır. Kısa süreli bellekteki bilgiler tekrarlanarak uzun süreli bellekte saklanır. Çocuk daha önceden kısa süreli belleğe depo ettiği araba sesi, anahtar sesi, flüt sesini tekrarlar yaparak ve değişik yaşantılarında bu sesleri duydukça uzun süreli belleğe aktarır ve saklar. Uzun süre sonra flüt sesi duyduğunda bu sesin flüt sesi olduğunu ayırt eder.

Bellek sürecinde tanıma ve hatırlama önemlidir. Tanıma, çocuğa önceden gösterilen bir nesneyi daha sonra gösterilen nesnelere arasından seçebilmedir. Hatırlama, daha önceden görülen nesne veya olayı sözel olarak bellekten çıkarmadır. Çocuklarda bu beceriler incelendiğinde hatırlamanın tanımadan güç olduğu görülmüştür. Örneğin 3-5 yaşlarındaki çocuklar kendilerine verilen 12 resmin hepsini doğru olarak tanırlarken, ancak üç- dört resmi hatırlayabilmişlerdir. Yaşla birlikte tanıma belleğinin arttığı görülür. Okul öncesi dönemde bellek kapasitesi çok sınırlıdır.

Okul çağındaki çocuklar, daha önceden öğrendikleri bilgiler ile yeni bilgileri karşılaştırırlar. Yeni bilgileri çok fazla kullanırlar. Okul çağı çocukları okul öncesi çocuklarına göre daha fazla hatırlarlar. Bunun nedeni okul çağındaki çocukların tekrarlama ve gruplama özelliklerini kullanma yeteneklerinin artmasıdır. Okul çağındaki bellek yeteneğindeki bu artış ile dil gelişimi arasında anlamlı bir paralellik bulunur. Çünkü dile egemen oldukça, hatırlaması için gerekli olan düzenlemeleri kolaylıkla yapabilir.

1.2.3. Dikkat

Dikkat iki süreçten oluşur:

- Dikkat süresi
- Dikkat seçiciliği

Yaşla birlikte dikkatin hem süresinde hem de seçiciliğinde değişme olur.

Dikkat süresi; bireyin bir noktaya yöneldiği zamandır. Odak noktasının değişmesine de dikkat dağılması denir. Dikkat seçiciliği ise; odaklanan uyarıcıyı tanıma, belirgin ve temel nitelikleri belirleme işlemidir.

Resim 1.2

Her bireyin kendine özgü ilgi ve gereksinimleri vardır. Dikkat bunlara bağlıdır. Okul öncesi dönemde çocukların dikkatleri, seçicilikleri ve dikkat süreleri azalır.

Dört yaşındaki çocuklar oyun alanında kaybolan oyuncaklarını en son gördükleri yere bakarak sistemli bir şekilde bulmaya çalışırlar. Dikkatlerini planlı bir şekilde kullanırlar. Fakat detaylı resimler ve yazılı metinler verildiğinde okul öncesi çocukların daha başarısız olduğu görülmektedir. Okul öncesi çocukları okul çağı çocukları kadar çevreye dikkat etmezler. Neye dikkat edecekleri konusunda okul çağı çocukları kadar seçici değildirler. Çocuklar büyüdükçe bir yığının içinden bir resmi bir nesneyi daha iyi seçerler ve diğer seslere önem vermeyerek bir sesi ayırt ederler. Çocuklar uyarıcıyı seçmek, dikkatlerini odaklamak için gittikçe çoğalan bir beceriye sahip olurlar.

Okul öncesi çocukları neye dikkat ettikleri veya hatırladıkları konularında okul çağı çocuklarından ayrılmaktadırlar. Son olarak okul öncesi çocuklar dikkatlerini bilinçli olarak kontrol edecek ve yönlendirecek stratejiye sahip değildirler. Okul çağı çocukları, dikkat etmek için bilinçli stratejilere sahip olup seçici olmaları gerektiğini bilmektedirler.

1.2.4. Taklit

Bebekler tıpkı nesnelere zihinsel sunumlarını aşamalı olarak oluşturdukları gibi olayların zihinsel sunumlarını da aşamalı olarak oluştururlar. Taklit bu sürecin bir parçasıdır. İlk başta taklit, görme ve diğer duylardan haz alma sürecine giden bir yoldur. Daha sonra taklit bu önceki ilgi çekici tepkileri sürdürmenin bir yoludur. 1-3 yaş arası çocukların üzerinde yapılan bir araştırmada, bir modeli seyrettikten 24 saat sonra bir bloğu kaydırma, kolye takma, telefonda “bay bay “ deme gibi gördükleri hareketleri yaptıkları görülmüştür. Bebeklerin hareketleri hemen ya da bir gecikmeden sonra taklit etme yeteneği hareketin karmaşık oluşuna ve doğallığına bağlıdır. Karmaşık bir hareketi bebeklerin taklit etmesi az bir olasılıktır. Yapılan çalışmalarda hareketin karmaşıklığının taklitteki etkisi, konusu ve bireysel farklılıklarda çelişkili sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yani çalışmalar, bazı bebeklerin belirli hareketleri belirli yaşlarda taklit ettiğini ayrıca birçok bebeğin hareketleri taklit bile edemediğini göstermiştir. Bu bebekler, hareketleri taklit etmek için belki beceriksiz ya da isteksiz olabilirler. Bu durumda bebeklerin gördükleri hareketleri; ne, nasıl, ne zaman ve niye taklit ettikleri konusunda araştırma yapılmalıdır.

1.2.5. Akıl yürütme ve problem çözme

Akıl yürütme, daha önce öğrenilmiş bilgileri yeni karşılaşılan bir soruna çözüm bulabilmek için birleştirme ve düzenleme sürecidir. Düşünme olayı semboller aracılığı ile gerçekleşir. Semboller de olay ve nesne gibi dış uyarıcıları temsil eden işaretlerdir.

Problem çözmede, sorunu değerlendirme, kavrama ve çözüme ulaşma eğilimi görülür. Sorunu kavrayarak çözme, deneme ve yanılma yoluyla çözmeden daha etkilidir. Sorunu kavrama öğeler arasındaki ilişkinin anlaşılmasını içerir. Örneğin, çocuk uzanarak yetişemediği bir oyuncuğa bir sopa kullanarak yetişebilir.

Resim 1.3

Yönlendirilmiş düşünce, sembollerin çocuğun davranışını etki altına almalarıyla başlar. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarında çocuğun düşünme süreçleri bazı kısıtlamaların etkisi altındadır. İlk iki yılda çocuk, nesnelere duyuları aracılığıyla tanımaya çalışır.

İki-iki buçuk yaşındaki çocuk denemelerini geliştirir. Bir sorunla karşılaştığı zaman bilgilerine dayanarak çözüm yollarını arar. 2-4 yaş dönemindeki çocuk, daha çok özelden özele dayanan akıl yürütme yöntemini kullanır. 3-4 yaşındaki çocuk herhangi bir şekilde birbirine benzeyen iki objeden birini diğerine neden gösterir. Örneğin; “ Nehir göle gitmek için oluyor.” diyebilir. Fakat daha fazla açıklama yapamaz. 4. yaşın sonlarına doğru çocuk bulduğu nedenleri hayalleriyle karıştırmaya başlar. Bu özellik 5-6 yaşlarında da devam eder.

7-8 yaşlarında çocuk hayalle gerçeği birbirinden ayırmaya başlar. Örneğin; bir çocuk sopayı at yapma yerine, gerçek at ister. Çocuk, birçok kavramı oluşturduğu halde nesnelere hala somut algılarına dayalıdır.

9-10 yaşlarında çocuk, önceki yıllara oranla sebep bulma ve sonucu belgelemede daha az hata yapar. Soyut düşünme oluşmaya başlar. 10-12 yaşlarında bir çocuğun mantığı, yetişkin mantığı gibidir.

1.2.6. Yaratıcılık

Toplumun ve insanlığın gelişmesinde yaratıcılık önemli bir yer tutar. İnsanın belirli bir yeteneğini ifade eden yaratıcılık, doğuştan getirilen gizil bir güçtür. Her çocukta yaratıcı olma yeteneği bulunur. Yaratıcılığın sürekliliği, derecesi ve ortaya çıkışı çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Yaratıcılık sayesinde çocuk, olayları kendisine göre yorumlar. Genel olarak yaratıcılık, bilinen bir şeyden yeni bir şey çıkarmak, özgün bir senteze varmak, bir takım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak şeklinde tanımlanır.

Resim 1.4

Yaratıcılığın ortaya çıkıp gelişmesi çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Çocukta yaratıcılığın gelişimi yaşlara göre şu şekilde özetlenebilir.

Bebeklik döneminde, bebek konuşmadan önce havada elleriyle, kollarıyla şekiller çizerek sevincini, açlığını ve duygusal durumunu anlatmaya çalışır. 1 yaşındaki çocuk çevresindeki malzemeye tam anlamıyla egemen değildir. El çırpma, vurma, eşyaları atma gibi harekete dayanan oyunlar oynar. 2 yaşında, nesnelere tanımayı, özelliğine göre kullanmaya ve çevresini keşfetmeye başlar.

2-4 yaşlarında çocuk, kültürel sembollerini öğrenir. Bu devrede çocuğun kelime hazinesi hızlı bir şekilde gelişir.

5-6 yaşlarında çocuk, kültürel sembollerle oynamaktan hoşlanır. Bir sanatçı gibidir. Çocuk hikayeler yaratır, resimler çizer ve çeşitli yaşam biçimlerini dramatize eder. Çocukta tanıma, seçme, bağlantı kurma, onaylama ve anlam çıkarma yetenekleri tam gelişmemiştir. 6-9 yaşlarında çocuk, el becerileri yönünden gelişmiş durumdadır. Çocuk ince işlerle uğraşır, bazı dekoratif ürünler yapar. Bu dönemde hala çocuk oyuncaklarla oynar. 9-12 yaşlarında çocuğun çözümsel davranışları artar. Bu yıllarda çocuğun kendini anlatma gücüne olan güveni sık sık sarsılır. Yaratıcı etkinliklerde beceriksiz olduğu görülür.

1.3. Bilişsel Gelişim Özellikleri

1.3.1. 0-12 Yaş Çocuklarında Zihinsel Beceriler

Çocuk doğduğu anda istemsiz hareketler ve reflekslerle dünyaya uyum sağlamaya çalışır ve tepkilerini böyle ifade eder. Zamanla vücudunu, insanları, nesnelere algılamaya ve anlamlandırmaya başlar.

Çocuk duyu organlarını fark eder ve becerilerini geliştirir. Çevresinde görebildiği ve yakalayabildiği nesnelere ağızına götürerek, elinde oynayarak tanımaya çalışır. Çocuğun geçirdiği gelişimi dönemlere ayıran ve belli aşamalardan geçtiğini söyleyen Piaget, bu dönemi, duyu-motor dönemi olarak adlandırır. Çocuk ilk doğduğunda en belirgin özelliği refleksleridir. İlk doğduğu anda ağızına meme veya bir nesne verildiğinde emme refleksiyle tepki verir. Ağızına her götürülen nesneye aynı refleksiyle tepki verir, yani bir şema geliştirir. Ellerini hareket ettirmekten zevk alır. Ellerini vücudunun bir uzantısı olarak algılar. 3. ayda görsel alanı içine giren nesnelere gözlemlemeye, işittiği sese bakmaya başlar. Çıkan bir ses bebeğin hoşuna gider ve bunu duymak için tekrarlar. 4-5 aylık bir bebek bir top gözü önüne geldiğinde onunla oynar. Nesne saklandığında onun kaybolduğunu sanar ve aramaz. Nesne devamlılığı daha gelişmemiştir. 8-12. aya geldiğinde nesneyi takip eder. Bu aylarda amaçlı davranışlar görülür. Bir nesne (mesela top) örtünün altına saklandığında bulur. Ancak nesne başka bir yere (örneğin yastığın altına) saklanırsa örtünün altında arar.

12. aya geldiğinde yürümeyle birlikte değişik deneyimler yapar. Yeni araçlar keşfetme eğilimindedir. 18-24 aya geldiğinde problem durumlarına çözüm üretir. Örneğin; dışarı çıkmak istediğinde ayakkabısını veya paltosunu alıp en yakın yetişkine verebilir, bu aylarda nesne devamlılığı gelişir.

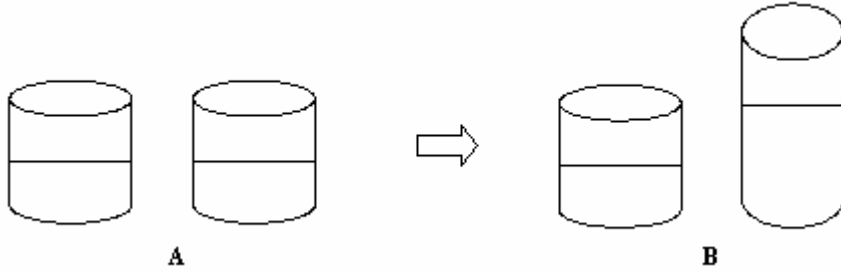
2-7 yaşları arasında çocuk, bulutları, arabaları, evleri, insanları, zihinsel olarak ifade etmeye başlar. Oyunda ve dil gelişimlerinde kendini ifade etme yeteneği gelişmiştir. Bu dönemde çocukta sembolik oyun görülür. Örneğin, çocuk boş bir kâğıt bardak olarak düşünüp su içer, bir lego oyuncağını araba olarak kullanır. Bu yaş çocuğu ben merkezidir. Olayları kendi açısından düşünür ve başkaları açısından olaylara bakamaz, buna egosantrizm denir. Çocuk ayrıca cansız varlıkları canlıymış gibi düşünür. Örneğin, bebeği ile konuşur ve onu anladığını düşünür. Buna animizm denir. Piaget, çocuğun bu dönemini işlem öncesi dönem olarak adlandırır.

Resim 1.5

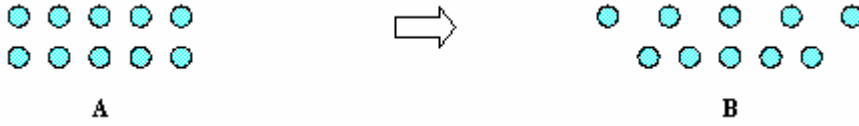
Bu dönem çocuğunda geriye dönüşebilirlik yoktur. Matematiksel işlemleri yapmada başarısızdır. Örneğin, $8 - 3 = 5$ veya $5 + 3 = 8$ gibi bir işlemi bu yaş çocuğu yapamaz. Mantıksal düşünce gelişmemiştir.

Sezgisel düşünce yaklaşık 4-7 yaşları arasında gelişmeye başlar. Burada bütün soru çeşitlerini kullanırlar, çocuklar neyi, nasıl bildiklerini tam olarak bilmemektedir. Bazı şeyleri bilirler fakat mantıksal düşünceyi kullanmadan bilirler, bu da bir olayın, nesnenin sadece bir durumuna odaklanmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, aynı büyüklükteki iki kaba eşit miktarda su koyulduğunda aynı olduğunu söylerler. (A) Ancak gözleri önünde aynı su ince uzun bir bardağa konduğunda onun daha çok olduğunu söylerler. (B)

Şekil 1.1 : Sıvı değişmezliği

Yine aynı sayıda bilyeler yan yana koyulduğunda çocuk eşit sayıda olduğunu söyler.(A) Bir sıradaki bilyenin araları açıldığında arası açık olanın daha çok olduğunu söyler.(B)

Şekil 1.2 : Sayı değişmezliği

Bu yaşlarda renk, sayı, boyut, şekil kavramları gelişir. Basit düzeyde sınıflama yapabilirler. Ancak benzerlik ve farklılıklarına göre alt sınıflama yapamaz.

6-12 yaşında çocukta mantıksal düşünme, sayı, mekan, boyut, hacim uzaklık kavramları gelişir. Piaget bu dönemi somut işlemler dönemi olarak adlandırır.Çünkü bu yaş çocuğu somut olarak gördüğü nesnelere hakkında fikir yürütebilir.Örneğin $2+3 = 5$ ise $5-3 = 2$ olarak dönüştürebilir. Yani geriye dönüşebilirlik gelişir. Nesnelere büyüklük küçüklük sırasına göre sıralayabilir.

Korunum kavramı gelişir .Su örneğinde 5-6 yaş çocuğu suyun miktarı konusunda yanılırken 7-12 yaşları arasında çocuk suyun miktarının değişmediğini bilir. Yine bir oyun hamuru, top gibi yuvarlakken sosis şekline geldiğinde oyun hamurunun aynı kaldığını bilir.

Bu dönem çocuğunda ben merkezci düşünce önemli ölçüde azalır. Gruplama yapabilir. Sınıflama becerisi de gelişir. Mesela güller ve lalelerin çiçeklerin bir alt sınıfı olduğunu bilir çocuk hayalle gerçek arasındaki farkı bilir. Anne babasının anlattığı masalları gerçekmiş gibi dinlerken bu devrede masalın gerçek olmadığını bilir.

1.3.2. 0-12 Yaş Çocuklarında Dilin Kullanımı

Dil, iletişimi sağlama aracı olarak kullanılır. İnsanlar dili düşüncelerini, yaşadıklarını öğretmede ve anlatmada kullanırlar. Aynı zamanda soru sormak, istekte bulunmak için de kullanılır.

Çocuklar, yetişkinlerin konuşmalarını taklit ederek dili öğrenirler. Çocukların dili kazanması da yetişkinle iletişim kurmasıyla sağlanır. Konuşma çocukların geliştirdiği en karmaşık yeteneklerden birisidir. Bebek doğduğunda ağlama ve anlamsız sesler çıkarma yoluyla iletişim kurar. Zamanla söylenileni anlamaya ve kendilerini ifade etmeye başlarlar.

Dilin kazanılması konuşma öncesi ve konuşma dönemi olarak iki devrede incelenebilir.

Konuşma öncesi dönem dörde ayrılır. Bunlar;

- Yeni doğan dönemi (ağlama)
- Gıgıldama dönemi
- Mırıldanma dönemi
- Mırıldanmanın tekrar dönemi

Yeni doğan dönemi, bebeğin ilk bir buçuk aylık dönemini kapsar. Bebek doğduğunda amaçsız ağlamaları vardır. Bu dönemin sonuna doğru bebekte farklılaşmış ağlama görülür. Bebeğin ağlamasının şiddetinde, tonunda değişimler görülür.

Gıgıldama dönemi, bebeğin 1.5-3 aylık dönemidir. Bebek basit sesler çıkarır. Sesi ses olarak çıkardığının farkındadır. Tüm dünya çocukları bu dönemden geçer. Bebek bu dönemde s, h, g gibi yumuşak damak ve gırtlak sesleri çıkarır. Çıkarılan seslerin bebeğin hoşnutluğunu veya hoşnutsuzluğunu belirten sesler olduğu görülür.

Mırıldanma dönemi, bebeğin 3-6 aylık dönemini kapsar. Bu dönemde çıkarılan sesler amaçlı seslerdir. Bebek ses tekrarı yapar ve bunlardan hoşlandığını belirtir. Bebek p, m, b gibi dudak sesleri çıkarır.

Mırıldanmanın tekrarı dönemi, bebeğin 6-9 aylık dönemidir. Bebek bu dönemde ses üretimi ile işitmeyi birleştirir. Eğer işitme yoksa mırıldanmanın tekrarı görülmez. Çıkardığı sesler hece tekrarı şeklindedir. (ma-ma-ma, ba-ba-ba gibi) ve çevredeki dilin özelliğini taşır. Bebek insan konuşmasına gülümseyerek tepki verir.

Konuşma dönemi ise beşe ayrılır. Bunlar;

- Ses sözcük dönemi
- Tek sözcük dönemi
- İki sözcüklü ifadeler dönemi
- Üç ve daha fazla sözcüklü ifadeler dönemi
- Gramer kurallarına uygun konuşma dönemi

Ses-sözcük dönemi, bebeğin 9-12 aylık dönemidir. Bu dönemde çıkarılan sesler ana dile uygun seslerdir. Yetişkin konuşmasına benzer sesler çıkarır. Bu dönemde mırıldanmalar çocuk için sözcük yerini tutar.

Tek sözcük dönemi, çocuğun 12-18 aylık dönemini kapsar. Bu dönemin özelliği çocuğun gerçek konuşmaya geçmesidir. Çoğu bebek ilk sözcüklerini 10-13. aylarda kullanmaya başlar. İlk sözcükler kendine yakın insanlarla (anne, baba), hareket eden nesnelere (top, ayakkabı), tanıdık durumlarla (bay bay) ilgilidir. Başlangıçta kullanılan tek sözcükler konuşma ve etkinliği ifade eder. Örneğin, “ akka (ayakkabı) “ kelimesi gezmeye gitmeyi ifade eder. Bu dönemde alıcı dil, ifade edici dile göre daha çok gelişme gösterir. Alıcı dil, çocuğun sadece bir sözcüğün anlamını tanımasını gerektirir. İfade edici dil, hem sözcüğü hem de kavram hatırlamayı gerektirir. Dil üretimi açıkçası çocuk için daha zor bir görevdir. Bu dönemde anladığı sözcük sayısı, ürettiği sözcük sayısından daha fazladır.

İki sözcüklü ifadeler dönemi, çocuğun 18-24 aylık dönemidir. Çocuğun yeni sözcük kazanma dönemidir. Çocuk sözcükleri yan yana birleştirerek ilk cümlelerini (isim + fiil) oluşturur. Edat, zarf, sıfat gibi diğer cümle öğeleri yoktur. Buna “ **telgraf konuşması** ” denir. Hareketlerle anlatımdan çok sözcükle anlatım başlar. Çocuklar dil yapısı kurallarına uymadıklarında farkında olmazlar.

Üç ve daha fazla sözcüklü ifadeler dönemi, çocuğun 2-3 yaş arası dönemidir. Bu dönem, çocuğun dil bilgisi yeteneğinin en hızlı geliştiği dönemdir. Çocuk 3-4 kelime ile tek bir düşüncüyü ifade eder. Bu dönemde mantıklı ve anlamlı cümleler kullanırlar. Basit emirleri yerine getirirler. Basit soruları cevaplandırır. Sözel etkileşim farklılaşır. Bu dönemde kavramsal gelişimle ilgili olan neden-sonuç, yer, zaman ve sınıflandırma kavramlarının arttığı görülür. Çocuk işaret sıfatlarını, işaret zamirlerini, olumsuz yapıları, çekim eklerini, çoğul eklerini basit düzeyde kullanır.

Gramer kurallarına uygun konuşma dönemi: 3-6 yaş dönemidir. Çocuk bu dönemde ana dilinin temel yapılarını öğrenir. 3-4 yaşlarında dili kullanım çok yönlüdür. Konuşmanın tüm kısımlarını içeren daha uzun cümlelerle konuşur. Cümlelerin yarıya yakını dil bilgisi kurallarına uygundur. Çocuk dili kendine yönelik kullanır. Çekim kuralları görülür. Geçmiş, şimdiki, geniş zaman eklerini kullanır. Basitçe soru sorarlar ve fiilin soru ekini eklerler. “ Nerede, ne, ne zamanı “ 3 yaş civarında kullanırlar. Kelime hazneleri 1000 civarındadır.

4-5 yaşta çocukta dil kolay ve doğru kullanılır. Kız çocukları erkek çocuklarına göre daha iyidirler. Sözcük sayısı artmaya devam eder. Önceki döneme göre daha karmaşık cümle yapısı kullanmaya başlar. Çoğul kullanımı doğru yapılır.

5-6 yaşındaki çocuğun dili kullanımı bir yetişkin diline benzer. Sosyal etkileşimde konuşma artar ve anlaşılır biçimdedir. Çocuk yetişkini daha az taklit eder. 5 yaşındaki çocuk olayları sırasına göre anlatabilir. “ Elimi yüzümü yıkadım ve kahvaltı yaptım “ gibi. Olayları “ önce-sonra “ sırasına dizme gelişir. Çocuklar 6-7 yaşlarında birlikte yaşadıkları yetişkin gibi konuşurlar. Sözcük sayısı ortalama 2000 kadardır. 8 yaşına geldiğinde sözcük sayısı 3000’e ulaşır. Bu yaştan sonra dinleme süresi artar. Yaşadıkları olayları mantıklı bir şekilde anlatırlar. Telaffuzları düzgün, kelimeleri çeşitlidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

0–12 yaş çocuğunun bilişsel gelişim özelliklerini dikkate alarak bir aktivite (etkinlik, oyun) hazırlayınız. Bunu uygulama yaptığınız kurumda çocuklara uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çocukların yaş gruplarına göre bilişsel özelliklerini inceleyiniz.➤ 0-12 yaş çocuğuna uygun bir aktivite belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Aktiviteyi belirlemek için kitaplardan araştırma yapınız.➤ Çocuğun bilişsel gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Aktiviteyi uygulamadaki amacınızı belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çocuğun hangi bilişsel gelişim özelliğini (ayırt etme , algılama gibi) ölçtüğünüzü belirtiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Aktiviteye uygun araç-gereçlerinizi (materyal) seçiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Araç gerecin çocuğun gelişimine uygun, dayanıklı ve kullanışlı olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Araç gereçleri hazırlayınız	<ul style="list-style-type: none">➤ Mukavva, resim, makas, yapıştırıcı gibi malzemeleri temin ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Aktiviteyi çocuklara uygulayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çocuklara karşı güler yüzlü ve hoşgörülü davranınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Aktivitenin amacını ve uygulama basamağını çocuklara anlatınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Düzgün cümleler kurmaya ve Türkçeyi iyi kullanmaya dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Aktivite sırasında ve sonunda çocuklarla iletişim kurunuz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Olumlu iletişimde bulununuz.➤ Çocuklara karşı sabırlı ve anlayışlı olunuz.

Değerlendime Ölçeği

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre kendiniz ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “ Evet / Hayır “ seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

Gözlenecek Davranışlar			
		Evet	Hayır
1	0-12 yaş çocuğuna uygun bir aktivite seçtiniz mi?		
2	Aktivitenin amacını belirlediniz mi?		
3	Çocuğun gelişimine uygun araç-gereç seçtiniz mi?		
4	Araç-gereçleri hazırladınız mı?		
5	Araç-gereçlerin çocuğun gelişimine uygun olmasına dikkat ettiniz mi?		
6	Aktiviteyi çocuklara uyguladınız mı?		
7	Aktiviteyi çocuklara anlattınız mı?		
8	Aktivite sırasında çocuklarla iletişim kurdunuz mu?		
9	Olumlu iletişimde buldunuz mu ?		

Yapılan değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın hepsi evet ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği kurşun kalem kullanarak işaretleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarından kontrol ediniz.

1. Aşağıdaki bilim adamlarından hangisi “çoklu zeka kuramını” ortaya atmıştır?
A) Piaget
B) Bruner
C) Gardner
D) Vygotsky
2. Bilişsel gelişimi dönemlere ayıran bilim adamı kimdir?
A) Gardner
B) Piaget
C) Bloom
D) Bruner
3. “Duyu organları yoluyla bilginin organize edilip yorumlanması sürecine denir.”
Yukarıda verilen tanım aşağıdakilerden hangisine aittir?
A) Taklit
B) Bellek
C) Dikkat
D) Algı
4. Aşağıdakilerden hangisi bilişsel gelişimle ilgili temel kavramlardan değildir?
A) Algı
B) Refleks
C) Bellek
D) Dikkat
5. Zihnin birçok yeteneğinin uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan yetenekler bütününe “ne denir?”
A) Zeka
B) Biliş
C) Akıl yürütme
D) Bilişsel gelişim
6. Nesne değişmezliği kaç yaşlarında kazanılır?
A) 0-1
B) 1-2
C) 2-3
D) 3-4

7. Çocuğun olayları kendi açısından düşünüp başkaları açısından olaylara bakmasına ne denir?
- A) Egoantrizm
B) Animizm
C) Mantıksal düşünce
D) Sezgisel düşünce
8. Aşağıdakilerden hangisi dil gelişiminde konuşma öncesi döneme ait değildir?
- A) Gııldama dönemi
B) Mırıldanma dönemi
C) Yeni doğan dönemi
D) Ses-sözcük dönemi
9. Çocuğun 12-18 aylık dönemini kapsar. Bu dönemin özelliği çocuğun gerçek konuşmaya geçmesidir. Çocuk ilk sözcüklerini kullanmaya başlar. Yukarıda verilen özellikler çocuğun hangi dil gelişim dönemidir?
- A) Ses-sözcük dönemi
B) Tek sözcük dönemi
C) İki sözcüklü ifadeler dönemi
D) Mırıldanmanın tekrarı dönemi
10. Mantıksal düşüncenin, geriye dönüşebilirliğin, korunum kavramının geliştiği ben merkezci düşüncenin azaldığı yaşlar hangi yaşlar arasındır?
- A) 0-2
B) 2-4
C) 4- 6
D) 6-12

Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetine dönerek konuyu tekrar ediniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

0-12 yaş çocukları için bilişsel gelişim özelliklerine uygun araç gereçleri hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bilişsel gelişimi desteklemek amacıyla ne tür araçlar kullanıldığını, oyuncakçuları ve kitapçıları gezerek araştırınız. Gözlemlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Okullarda bilişsel gelişimle ilgili çocuklara ne tür faaliyetler yapıldığını gözlemleyiniz.

2. AKTİVİTELER

2.1. Bilişsel Gelişime Uygun Aktiviteler

Çocuk dünyayı sembollerle algılamaya başlar. Zamanla dil ve zihnin gelişmesiyle birlikte nesnelere anlamlandırır. 10-12 yaşlarına geldiğinde mantıksal düşünce sayesinde olayları, nesnelere kendisi yorumlar. Yetişkin desteği ve uygun çevre koşullarıyla çocuğun davranışlarını en üst düzeyde gerçekleştirmesi sağlanır.

Bilişsel gelişimi desteklemek amacıyla çocuğun zihninin açık olması ve dikkatini kontrol edebilmesini sağlayan faaliyetlere yer verilmelidir. Okul çağı çocuğu ise okumayı yazmayı geliştiren sözcük oyunlarına yer verilebilir. Yine çocuğun sıralama, sınıflama, gruplama, ilişki kurma gibi becerilerini geliştiren faaliyetler öğretilebilir. Bellek, algı, dikkat gibi becerilerini geliştiren faaliyet yaş özelliklerine göre verilebilir.

Resim 2.1

Aşağıda çocuğun değişik becerilerini geliştirme amacıyla çeşitli örnekler verilmiştir.

- Kısa-uzun kalemler, zayıf-şişman insanlar, geniş-dar yollar, büyük-küçük ağaçlar gibi zıt kavramlarla ilgili resimler kullanılarak bir oyun oynanabilir. Çocuklardan bu tür zıtlıkları bulmaları istenebilir. (Resim 2.1.)

Resim 2.2

- Üç resimlik bir set kullanılarak resimler arasındaki farklılıkları bulmaları istenebilir. Örneğin, gülen, ağlayan şaşkın palyaço resimleri gibi.
- Üçlü gruplar halinde üzerinde basit şekiller olan kartlar kullanarak, çocuklardan farklı olan ayrıntıyı bulmaları istenebilir. (Şekil 2.1.)

Şekil 2.1

- Çocuklardan aynı renkte olan blokları yan yana koyarak bir tren yapmaları istenebilir. Blokları renklerine uygun kutuların içine yerleştirmeleri istenebilir.
- Üzerine değişik resimler çizerek hazırlanmış tombala kartlar çocuklara dağıtılır ve torbadan çekilen küçük resimlerle kartların üzerindeki resimleri eşleştirmeleri istenebilir.
- Sepete top atma oyunu oynanabilir. Bu oyun topları kendi rengine uygun sepete atma şeklinde olabileceği gibi bir ipin ucuna asılmış renkli plakları toplarla vurmaya çalışma şeklinde de oynanabilir.
- Birbiri içine geçen plastik kutular, karton kutular, büyükten küçüğe doğru sıralanabilen şişeler, kovalar kullanılarak sınıflandırmalar yapılabilir. Bu etkinliğe az sayıda nesne ile başlanır, daha sonra nesne sayısı artırılır ve nesnelere arasındaki büyüklük farkları azaltılır.
- Düz renkte bir zemin üzerine serilmiş oyuncakları arasından yetişkinin istediği bir nesneyi çocuğun ona vermesi sağlanabilir. Bu oyun daha fazla benzerlik gösteren ve daha küçük boyutlu nesnelere, karışık renkli zemin üzerinde de oynanabilir. Örneğin, kağıt üzerine dağıtılmış düğmeler ve boncuklar gibi.

- Çocukların nesnelere değişik açılardan görmeleri sağlanabilir. Örneğin, çocuğun bir masanın ayakta, yatar pozisyonda ya da ters çevrilmiş şekildeki değişik durumları izlemesi gibi. Bu etkinlik masanın veya başka bir eşyanın değişik durumlarının kartlara çizilip çocukların bu kartlara bakarak söylenilen kartı vermesi şeklinde yapılabilir.
- Çocuklara masa üzerinde duran farklı nesnelere bakmaları söylenir. Çocuklar gözlerini kapadıktan sonra nesnelere bakmaları söylenir ve çocuklardan bulmaları istenir.
- Çocuklara noktalı şekilde çizilmiş nesne resimleri verilir ve bu noktaların üzerinden çizerek şekli ortaya çıkarmaları istenebilir

Şekil 2.2

- Bir grup çocukla birlikte bellek oyunu oynanabilir. Bu oyun için değişik nesnelere çizilmiş kartlar çift olarak hazırlanır ve ters çevrilip karıştırılır. Çocuklar sırayla ikişer kart kaldırır. Birbirinin aynı olan kartlar bulunduğunda bu kartlar oyundan çıkarılır.
- Çocuğa önce farklı sesler çıkaran nesnelere sesleri tanıtılır ve hangi sesin hangi nesneye ait olduğu gösterilir. Daha sonra gözlerini kapatıp eğitmenin bir nesneden çıkardığı sesi tanıması istenebilir. Bu oyun için çingirak, oyuncak davul, oyuncak piyano, flüt, düdük, ağlayan bebek, ses çıkartan uçak vb. oyuncaklar kullanılabilir.
- Çocuğun gözleri kapatılıp odanın değişik yerlerinde sesler çıkarılır ve çocuktan eli ile işaret ederek sesin geldiği yönü bulması istenebilir. Aynı oyun odanın değişik yerlerinden iki farklı sesin aynı anda çıkarılması şeklinde de uygulanabilir.
- Çocuklarla eşli olarak oynanabilecek başka bir oyunda “ sesimi takip et ” çocuklar ikişerli gruplar halinde eşleşirler. Eşlerden biri gözlerini kapatır. Diğer, hayvan sesi veya ambulans sireni gibi bir ses çıkararak gözü kapalı olan eşinin sesini takip etmesini sağlar.
- Bir kutu içine birçok nesne yerleştirilir ve çocuğa bir nesne ismi söyleyerek kutunun içinden bunları bulması istenir. Bu oyunda da kolaydan zora doğru bir sıra izlenebilir. Daha sonraki aşamada ise kutudaki nesnelere söylenilen sırada bulması istenir. Örneğin; kazak, tarak, bebek vb.
- Çocuğun gözleri kapalıyken belirli bir yükseklikten bir plastik kutu içine bilyeler atılır ve çocuktan bilyelerin çıkardığı sesi dinleyerek toplam kaç bilye atıldığını bulması istenir. Önce bilyeler uzun aralıklarla daha sonra aralıklar kısaltılarak (daha hızlı) kutuya atılır. Yukarıdaki etkinlik su kenarında bir geziye gidildiğinde suya taşlar atılarak da yapılabilir.

- Değişik dokunma hisleri veren nesne çiftleri hazırlanarak bunların birer tanesi bir torba içine koyulur ve yetişkin dışarıda kalan nesnelere birini çocuğa göstererek torbanın içinden aynısını eli ile dokunarak bulmasını isteyebilir. Örneğin; bir çift metal kaşık, bir çift tahta küp bir çift kalem, bir çift plastik tarak, bir çift tüylü bebek.
- Bilinen 3 veya 4 hayvan resmi alınır. Bir hayvan sesi çıkarılır ve çocuktan bu sesin hangi hayvana ait olabileceğini bulması istenir.
- Çocuklara bir hikaye anlatılır. Hikayenin içinden erkek ve kız isimleri olmasına dikkat edilir. Erkekler erkek ismi duyduklarında, kızlar kız ismi duyduklarında ayağa kalkabilirler.
- Yetişkin ve çocuk birlikte oynayabildiklerinde, yetişkin oyunları başlatabilir veya çocuğun yaptığını oyuna çevirebilir. Örneğin; eğer çocuk çevrede koşuyorsa kovalama oyunu, yerinde zıplıyorsa en yükseğe sıçrama oyunu oynayabilir.
- Çeşitli bul-yap oyunları ile çocuğa hayvanlar, taşıtlar, meyveler, giysiler, meslekler vb. tanıtılır, isimleri öğretilir ve çocuklardan da isimlendirmesi istenir.
- Vücut kısımlarını içeren bul-yaplar hazırlanabilir. Beyaz kartona bir çocuk resmi çizilir. El, ayak, baş, gövde gibi kısımları kesilir. Çocuğun bunları uygun şekilde birleştirmesi istenir. Yetişkinler vücut kısmını çocuğun isimlendirmesini sağlayabilir.
- Olay kartları ve bu olayları anlatan duyguları içeren resimli kartlar hazırlanır. Çocuğun uygun olay ve duygu kartlarını eşleştirmesi istenebilir. Örneğin; araba kazasını gösteren olay kartı ve üzgün bir yüz resmi, yaş günü partisini gösteren olay kartı ve mutlu bir yüz resmi gibi.
- Birbirini takip eden olay kartları hazırlanır. Örneğin; fidan / küçük ağaç / büyük ağaç resmi, bütün elma / yarısı yenmiş elma / çoğu yenmiş elma resmi vb. çocuğa ilk resimler verilir ve diğer resimleri eşleştirerek, tamamlaması istenir.
- Grup halinde top oynanırken yetişkin, grup içindeki çocuklardan birinin ismini söyleyerek topu ona yuvarlar. Daha sonra topu alan çocuk, bir başka çocuğun ismini söyleyerek topu o çocuğa yuvarlar. Oyuna bu şekilde isimlerin söylenmesi ile devam edilebilir.
- Bunun yanında zıt kavramları (büyük-küçük, sert-yumuşak, uzun-kısa, şişman-zayıf) içeren çocuğun gelişimine uygun bilişsel etkinlikler hazırlanabilir. Küçük hikayeler anlatılıp hikayenin sonunda ne olduğunu resimleme, anlatma gibi beceriler değerlendirilebilir. Sen olsan ne çizerdin, sen olsan hangi mesleği seçerdin gibi sorularla çocuklar yönlendirilerek yaratıcılıklarını geliştiren resimler oluşturabilirler.

UNUTMAYIN! Çocukla ne kadar iletişime girerseniz ve uyarıcı sunarsanız dil ve bilişsel gelişimi o kadar desteklersiniz.

2.2. Bilişsel Gelişimde Uygun Araç-Gereçler

Çocuğa uygun bir araç-gereç seçerken çocuğun nesneye ne kadar ilgi göstereceği ilk önce düşünülür. Ama anne- baba veya bir yetişkin çocuğun eline bir malzeme verdiğinde çocuğun gelişim basamağına veya olgunluk düzeyine bakması gerekir. Eğer bir bebeğe hareketli bir oyuncak verilirse bebek sadece onu görsel olarak takip eder onu başka şekilde kullanamaz. Onun için yaşa uygun malzeme veya araç-gereç verilmelidir.

İyi araç- gereç seçerken çocuğun eğilimleri, istekliliği, dilini kullanabilme derecesine bakılmalıdır. Tabii malzemenin güvenliğine de dikkat edilmelidir. Bir de çocuğun gelişim düzeyine ve uygunluğuna bakılmalıdır.

Okulöncesi dönemde zekasını geliştirici, dil ve motor gelişimine yardımcı olacak kendisini ifade etmesini sağlayan eğitici oyuncaklara yer verilebilir. Okul çağına geldiğinde okuma yeteneğini artırıcı kitaplara ve dergilere, planlama ve organize etme çalışmalarını geliştirici hobi çalışmalarına, çeşitli zeka geliştiren oyunlara (satranç, dama, monopol, gibi) yer verilebilir

Araç-gereç yaparken veya seçerken yetişkinin göz önünde bulunduracağı; çocuğun yaşı, cinsiyeti, ilgileri ve zekasıdır. Aşağıda yaşlara göre çeşitli araç-gereç örnekleri verilmiştir

2.2.1. 0-3 Yaş Çocuktan Bilişsel Gelişime Uygun Araç-Gereçler

- Müzik kutuları
- Hareketli oyuncaklar
- Ses çıkartan tahta ve plastik oyuncaklar
- Bez oyuncaklar
- Diş kaşıma halkaları
- Çıngıraklar

Resim 2.3 Kavram kartları

- Büyük renkli küpler
- Basit bloklar

- Büyük tahta çivilerle geçmeli oyuncaklar
- Takıp sökmek için plastik civata ve somunlar
- İtmeli-çekmeli ses çıkartan oyuncaklar
- Boş tahta ve mukavva kutular
- Çocuk şiiri ve resimli hayvanlar
- Tahta, bez veya plastik hayvanlar
- Kum havuzu ve kum oyuncaklar
- Küçük bebekler
- Plastik oyuncak tabak, çay takımları
- Büyük kamyon, uçak ve trenler
- Oyuncak ve gerçek telefonlar
- Müzik aletler, zil, tef, davul
- Boncuklar ve gerekli ip
- Sabunla balonlar yapma
- 6-8 parçalık basit yap-bozlar

2.2.2. 3-6 Yaş Çocukta Bilişsel Gelişime Uygun Araç-Gereçler

- Parmak boyası
- Keskin olmayan makas ve kağıtlar
- İtmeli-çekmeli araçlar

Resim 2.4: Takmalı-çıkarmalı

- Düğmeli-fermuarlı giysileri olan, giydirilecek bebekler
- Bağlama oyuncaklar
- Resimli lottolar
- Basit bilmeceler ve tahmin oyunları
- Öykü kitapları ve masallar
- Kavram geliştirici oyuncaklar
- Kolaj çalışması, artık kağıt ve kumaş parçaları
- İp bağlama ve çeşitli kağıt işler
- Domino
- Yap-boz oyuncakları
- Büyüteç oyuncaklar

- Küçük ev hayvanları
- Küçük bakım istemeyen bitkiler
- Takmalı çıkarmalı oyuncaklar
- Geçmeli oyuncakları
- Bilgi kartları
- Büyük bebek arabaları
- Basit resim, harf ve sayı oyunları
- Büyük arabalar
- El kuklaları
 - Halka atma ve top oyunları
 - Basit kağıt oyunları
 - Tombala

Resim 2.5 Domino

2.2.3. 6-12 Yaş Çocukta Bilişsel Gelişime Uygun Araç Ve Gereçler

- Kağıt oyunları
- Tombala
- Satranç
- Domino
- Zeka geliştiren diğer oyunlar

2.3. Bilişsel Gelişime Uygun Aktivite Planlama

ÖRNEK 1

Aktivite adı: Yarımalar

Amaç : Verilen iki parçayı birleştirerek şekli oluşturma.

Materyal : İki parçalı değişik şekiller (köpek, elma gibi)

Uygulama : Öğretmen masanın üzerine her bir parçanın yarımını dizer. Sonra diğer yarımaları da masanın üzerine dağınık olarak koyar. Sırayla her bir parçanın eşinin ne olduğu (örneğin, bir yarım elma vardır “ Bu nedir? ” dendiğinde, çocuğun elma demesi istenir.) çocuklara sorulur ve parçanın eşlini bulup birleştirmeleri istenir.

ÖRNEK 2

Aktivite adı : Harf kutuları

Amaç : Üzerinde harf olan kutulara o harfle başlayan nesneli yerleştirme, işiterek ayırt etme.

Materyal : 3 adet üzerinde **s**, **a** ve **k** yazan kutu. Bu harflerle başlayan değişik nesnelere

Uygulama : Yetişkin kutu üzerindeki harfleri söyler. Kutuya koyulacak nesneli isimlendirmelerini ister. Mesela, sabun, kalem, kitap, araba gibi. Sonra her çocuk eline bir nesne alır. Örneğin, kitap. Bunu üzerinde “ k ” yazan kutuya yerleştirilmesi istenir.

ÖRNEK 3

Aktivite adı : Resimleri sıralama

Amaç : Çocuğun önerilen resimleri oluş sırasına göre sıralaması

Materyal : Bilinen bir olayı yada öyküyü anlatan resimli kartlar

Uygulama : Çocukların sıralama yapabileceği bir öykü ya da bildikleri bir hikayenin resimleri hazırlanır. Çocuklar masaya veya yere daire şeklinde oturtulur. Kartların bir öyküyü içerdiği ve oluş sırasına göre sıralamaları gerektiği söylenir. Çocuklar, bu kartları sırasına göre yerleştirmeleri için yönlendirilir.

ÖRNEK 4

Aktivite adı : Söylenilen nesnenin resmini bulma

Amaç : İşittiği nesneyi resmiyle eşleştirme

Materyal : Üzerinde 6 farklı resim bulunan kartlar, kare şeklinde kesilmiş kağıtlar, torba, nesne adı yazılmış kağıtlar.

Resim 2.6

Uygulama : Önceden dergi ve gazetelerden kesilmiş nesne, hayvan resimleriyle ilgili 6'lı kartlar hazırlanır. Her çocuk için bir adet kart dağıtılır. Torbaya nesne adları yazılmış kağıtlar koyulur. Torbadan yetişkin bir kağıt çeker. (mesela; araba) çocukların önünde bulunan kartlarda, eğer söylenen nesne varsa bir boş kağıtla üstünü kapatmalarını ister.

(Aktivite örnekleri için Prof. Dr. Nilüfer Darıca ' nın önerilen kaynaklar kısmındaki kitabından yararlanabilirsiniz)

UYGULAMA FAALİYETİ

0-12 yaş çocuğun bilişsel gelişim özelliklerine uygun bir araç-gereç hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Araç-gereç için resim veya resimler belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çeşitli kitaplar, dergilerden yararlanarak araştırma yapabilirsiniz➤ Çocuğun gelişim özelliğine uygun olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Araç-gereci yapmak için malzemeyi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kâğıt, makas, mukavva, boya kalem, yapıştırıcı gibi malzemeleri temin ediniz.➤ Malzemenin kullanışlı ve dayanıklı olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Seçtiğiniz resmi veya resimleri boyayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Resmin boyasının canlı olmasına dikkat ediniz.➤ Dergilerden veya kitaplardan kesilmiş hazır resimleri de kullanabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Resmi kalın bir zemin (mukavva gibi) yapıştırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Resmi düzgün yerleştiriniz.➤ Araç-gerecin uzun süre dayanması için üzerini jelatin veya DC-fix ile kaplayabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda boş bırakılan yerleri doldurunuz.

1.yaşlarına geldiğinde mantıksal düşünce sayesinde olayları, nesnelere kendisi yorumlar.
2. İyi araç-gereç seçerken çocuğun eğilimleri, istekliliği, kullanabilme derecesine bakılmalıdır.
3. Araç gereç yaparken, seçerken yetişkinin göz önünde bulunduracağı çocuğun,,ve zekâsıdır.

Aşağıda uygun olanı işaretleyiniz.

4. (...) Çıngıraklar, bez oyuncaklar, diş halkaları 3-6 yaş çocuğunun bilişsel gelişimine uygun araç gereçtir.
5. (...) Parmak boyası 3-6 yaş çocuğuna uygundur.
6. (...) Takmalı çıkarmalı oyuncaklar 6-12 yaş çocukları içindir.
7. (...) Çocuklarla ne kadar iletişime girilirse dil ve bilişsel gelişimi o kadar desteklenir.
8. (...) Çocuk dünyayı sembollerle algılayamaz.
9. (...) Kâğıt oyunları 6-12 yaş çocuğu için uygundur.
10. (...) Eğer bir bebeğe hareketli oyuncak verilirse bebek onu sadece görsel olarak takip eder.

Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetine dönerek konuyu tekrar ediniz.

Değerlendirme Ölçeği

Uygulama faaliyetindeki işlem basamaklarını göz önünde bulundurarak çocuğun gelişimine uygun bir yap-boz hazırlayınız.

Aşağıdaki değerlendirme kriterlerine göre “ Evet-Hayır “ şeklinde seçeneklerden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

Gözlenecek Davranışlar			
		Evet	Hayır
1	Yap-boz için bir resim belirlediniz mi?		
2	Kitaplardan ve dergilerden araştırma yaptınız mı?		
3	Resmin çocuğun gelişimine uygun olmasına dikkat ettiniz mi?		
4	Gerekli malzemeleri (resim kağıdı, makas, mukavva, boya kalem gibi) temin ettiniz mi?		
5	Seçtiğiniz resmi boyadınız mı?		
6	Boyadığınız resmi mukavvaya yapıştırdınız mı?		
7	Resmi parçalara böldünüz mü?		
8	Yap-bozun sağlam olmasını sağladınız mı?		

Yapılan değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı evet ise bir sonraki faaliyete geçebilirsiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen ifadelerin başında verilen boşluğa doğru ise “ D “, yanlış ise “ Y “ harfi koyarak yanıtlayınız. Cevaplarınızı cevap anahtarından kontrol ediniz.

1. () Biliş; algılama, hatırlama, düşünme, problem çözme gibi süreçlerin olduğu zihinsel tüm etkinliklerdir.
2. () Güneş ışığının parlak mı, sıcak mı, soğuk mu olduğu akıl yürütme ile anlaşılır.
3. () 4 aylık bebek görme alanı dışına çıksa bile nesneyi takip eder.
4. () Nesne kimliği bir günden diğerine, bir durumdan başka bir duruma aynı olduğunu tanıma yöntemidir.
5. () 18-24 ay civarında bebekte nesnenin sürekliliği düşüncesi gelişmiştir.
6. () Bellek sürecinde hatırlama ve tanıma önemlidir
7. () Çocuklarda hatırlama becerisi, tanıma becerisinden önce gelişir.
8. () Okul öncesi çocuklar dikkatlerini bilinçli olarak kontrol edecek ve yönlendirecek stratejiye sahiptirler.
9. () Akıl yürütme, daha önce öğrenilmiş bilgileri yeni karşılaşılan bir soruna çözüm bulabilmek için birleştirme ve düzenleme sürecidir.
10. () Yaratıcılık doğuştan getirilen bir güçtür; fakat her çocukta yaratıcı olma yeteneği bulunmaz.
11. () Çocuk ilk doğduğunda en belirgin özelliği refleksleridir.
12. () 6-9 yaş çocuğu somut olarak gördüğü nesnelere hakkında fikir yürütebilir.
13. () 0-1 yaş çocuğunun bilişsel gelişimini desteklemek amacıyla çingiraklar, renkli küpler, müzik aletleri gibi oyuncaklar kullanılabilir.
14. () Çocuklara algı, bellek ve dikkat gibi becerileri geliştiren oyuncaklar verilebilir.
15. () Çocuklarda “ telgraf konuşması “ denilen (isim + fiil) konuşma 2-3 yaşlarda görülür.

Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz. Yanlış cevap verdiyseniz modülün ilgili faaliyetine dönerek konuyu tekrar ediniz.

Değerlendirme Ölçeği

0-12 yaş çocuğunun bilişsel gelişimine uygun bir araç-gereç hazırladıktan sonra buna uygun aktivite planlayıp çocuklara uygulayınız.

Aşağıdaki değerlendirme kriterlerine göre “ Evet – Hayır “ şeklinde seçeneklerden uygun olan kutucuğu işaretleyip kendinizi değerlendiriniz.

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR			
		Evet	Hayır
1.	Çocuğun gelişimine uygun bir araç-gereç belirlediniz mi?		
2.	Araç-gereç için gerekli malzemeyi temin ettiniz mi?		
3.	Araç-gereci hazırladınız mı?		
4.	Araç-gerecin sağlam ve kullanışlı olmasına dikkat ettiniz mi?		
5.	Araç-gerece uygun aktivite seçtiniz mi?		
6.	Aktivitenin amacını belirlediniz mi?		
7.	Aktivitenin uygulama planını hazırladınız mı?		
8.	Aktivite için çocuklarla iletişimde buldunuz mu?		
9.	Aktivitenin amacını ve uygulama basamaklarını çocuklara anlattınız mı?		
10.	Çocuklara hoşgörülü ve güler yüzlü davrandınız mı?		
11.	Aktiviteyi uyguladınız mı?		
12.	Aktiviteniz istenilen amaca ulaştı mı?		

Yapılan değerlendirme sonunda hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ – 1 CEVAP ANAHTARLARI

SORULAR	CEVAPLAR
1	C
2	B
3	D
4	B
5	A
6	C
7	A
8	D
9	B
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ – 2 CEVAP ANAHTARLARI

SORULAR	CEVAPLAR
1	11-12
2	Eğilimleri, istekliliği, dilini
3	Yaşı, cinsiyeti, ilgileri
4	Y
5	D
6	Y
7	D
8	Y
9	D
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARLARI

SORULAR	CEVAPLAR
1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D
6	D
7	Y
8	Y
9	D
10	Y
11	D
12	D
13	D
14	D
15	Y

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- ARTAN İsmihan, Pınar San BAYHAN, **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004
- DARICA Nilüfer, **Etkinlik Dünyası**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004
- KANDIR Adalet, **Gelişimde 3-6 Yaş**, Morpa Kültür Yayıncılık, İstanbul, 2004

KAYNAKÇA

- ARAL Neriman, Gülen BARAN, Serap ÇİMEN, Şenay BULUT, **Çocuk Gelişimi**, Ya-pa Yayıncılık, İstanbul, 2000
- ARTAN İsmihan, Pınar San BAYHAN, **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004
- AVCI Neslihan, **Gelişimde 0-3 yaş**, Morpa kültür yayınları, İstanbul, 2004
- DARICA Nilüfer, **Etkinlik Dünyası**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004
- DÖNMEZ BAYKOÇ Necate, Çağlayan DİNÇER, Ülkü ABİDOĞLU, Nilay ERDEMİR, Şebnem GÜMÜŞÇÜ, **Okul Öncesi Döneminde Dil Gelişim Etkinlikleri**, Ya-Pa Yayıncılık İstanbul,2000
- GÜNEŞ Firdevs, Çocuklarda Bellek Geliştirme, **Çoluk Çocuk Dergisi**, İstanbul, Kasım 2002
- KANDIR Adalet, **Gelişimde 3-6 Yaş**, Morpa Kültür Yayıncılık, İstanbul, 2004
- KİŞİSEL Elaine, Serap MAKTAV YILDIRIM, **Bilişsel Etkinlikler**, MEB Devlet Yayınları, İstanbul 1993
- ÖZ İlkin, **Çocuğun Gelişim Dönemleri**, Kök Yayıncılık, Ankara, 1997
- ÖZDEMİR Esra, **Gelişim ve Öğrenme**, [www.English.com/gelisim ve ogrenme.htm](http://www.English.com/gelisim_ve_ogrenme.htm)
- SORGUN Emre, **Zekâ Gelişimi**, **Çoluk Çocuk Dergisi**, İstanbul, Şubat 2005
- TURAN Figen, **0-6 Yaş Döneminde Dil Gelişimi**, **Çoluk Çocuk Dergisi**, İstanbul, Nisan 2001
- YALÇINKAYA Tosun, **Eğitici Oyun Ve Oyuncak Yapımı**, Esin Yayınevi İstanbul 1996